

سید محمد مهدی بحر العلوم

در ماه شوال سال ۱۱۵۵ ق. به دنیا آمد، و در ماه ذی حجه (یا رجب) ۱۲۱۲ ق. از دنیا رفت. زندگی نسبتاً کوتاهی داشت، اما اندوخته و بهره او از این عمر کوتاه، بسیار عظیم بود. علم و عمل را با هم توأم کرد و در راه رضایت ائمه اطهار علیهم السلام آن قدر تلاش کرد که توفیق تشریفاتی به محضر امام عصر علیه السلام را یافت. سید بحر العلوم از معدود عالمانی است که داستان‌های تشریف او، در بین اهل علم و فضل مشهور و پذیرفته است و در آن شک و شبهه‌ای نمی‌شود. او آن قدر با امام زمان علیه السلام آشنا شده بود که اگر در مکانی ایشان را می‌دید، می‌شناخت. شیخ زین العابدین سلماسی که همراه نزدیک سید بحر العلوم بوده است نقل می‌کند که روزی جناب سید وارد حرم امیرالمؤمنین علیه السلام شد؛ ناگاه شنیده شد که این اشعار را می‌خواند:

چه خوش است صوت قرآن ز تو دلربا شنیدن
به رخت نظاره کردن، سخن خدا شنیدن

از سید سؤال کردم که ماجرا چیست؟ فرمود: چون وارد حرم امیرالمؤمنین علیه السلام شدم حضرت حجت علیه السلام را دیدم که در بالای سر، به آواز بلند، تلاوت قرآن می‌کرد. چون صدای ایشان را شنیدم، این اشعار را خواندم. سید در مسائل علمی آن چنان متبحر بود، که استادش، میرزا مهدی اصفهانی به او لقب «بحر العلوم» داد. به قول صاحب کتاب روضات الجنات، «همین افتخار برای سید کافی است که نه کسی قبل از او و نه بعد از او، به این لقب خوانده نشد». شاهد دیگر درباره علم و دانش سید بحر العلوم این است که مدتی را در مکه معظمه اقامت کرد و در این مدت، برای پیروان مذاهب چهارگانه اهل سنت، طبق مذهب خودشان تدریس می‌کرد. در طی این مدت، آن قدر در تقیه دقت می‌کرد که هریک از آن افراد گمان می‌کردند، سید بر مذهب خودشان است.

سید بحر العلوم بسیار به نماز شب و عبادت اهتمام داشت، تا آنجا که وقتی مطلع شد، طلبه‌ها در خواندن نماز شب، کوتاهی می‌کنند، درس خود را تعطیل کرد. حضرت آیت الله بهجت رحمته الله علیه می‌فرمود: «زمانی سید بحر العلوم رحمته الله علیه درس را تعطیل نمود، آقا سید جواد [جیل عاملی] رحمته الله علیه از ایشان می‌پرسد: چرا درس را تعطیل کرده‌اید؟ می‌فرماید: آخر شب از مدرسه‌ای می‌گذشتم، دیدم طلاب خوابیده‌اند

و برای نماز شب و تهجد بیدار نیستند. آری، سید بحرالعلوم رحمته از شدت ناراحتی به اصطلاح قهر کرده و برای تنبیه، درس را تعطیل کرده بود که چرا مستحب به این مهمی را به جانمی آورند».

روش سید بحرالعلوم به روش اجداد پاکش بسیار نزدیک بود. بسیار به رسیدگی به فقرا اهمیت می داد و از حال آنان اطلاع داشت.

حضرت آیت الله بهجت رحمته درباره این اخلاق سید چنین حکایت می فرمود: «مرحوم سید بحرالعلوم به آقا سید جواد جبل عاملی رحمته، صاحب مفتاح الکرامة، فرمود: در همسایگی شما اهل علمی زندگی می کند که اهل جبل عامل و همشهری شماست، ولی مدتی است در خانه اش غذا پیدا نمی شود. سید [جواد] رحمته گفت: بله، ولی من اطلاع نداشتم که ایشان در مضیقه است. سید بحرالعلوم رحمته گفت: اگر مطلع بودی و رسیدگی نمی کردی کافر بودی، ناراحتی من از این است که چرا از حال همسایه ات بی خبری!».

از حکایاتی که درباره سید بحرالعلوم از بزرگان نقل شده می فهمیم که علوم سید، فقط در علوم ظاهری خلاصه نمی شد، بلکه او صاحب کرامات بسیاری بوده است، تا آنجا که بنا به نقل حضرت آیت الله بهجت رحمته در یکی از مجالس خود به اهل مجلس می گوید: «همه اهل مجلس را می شناسم و می دانم چه کسی بهشتی است و چه کسی جهنمی».

در بین علمای شیعه، عالمانی چنین صاحب کرامات بسیار بودند و البته هنوز هم مسیر باز است. مرحوم آیت الله بهجت رحمته همواره توصیه می کرد که راه رسیدن به آنچه علمای سابق به آن رسیده بودند، اهتمام به انجام واجبات و مستحبات و ترک حرام ها و مکروهات است: «گفت: چرا پس علمای سلف این قدر اهل کرامات بودند و ما نیستیم؟ گفتند: چون آنها بین مستحب و واجب فرق نمی گذاشتند؛ بین مکروه و حرام فرق نمی گذاشتند. شما پنج تا کردید و با هر کدام معامله مخصوصی کردید. از این جهت شما اهل کرامت نیستید».